

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی
دانشکده علوم سیاسی
پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M. A)
رشته علوم سیاسی

موضوع:

وضعیت سیاسی - اجتماعی زنان افغانستان پس از سقوط طالبان

استاد راهنما :

جناب آقای دکتر مجتبی مقصودی

استاد مشاور:

سرکار خانم دکتر زهره بالا زاده

پژوهشگر :

ساحره غله دار

سال تحصیلی:

زمستان ۹۰

تقدیم به همسر و مادر عزیزم که عاشقانه دوستشان دارم

شمع وجودشان روشنی بخش زندگی ام

و صبر و بردباریشان تداوم بخش راهم است.

تقدیر و تشکر:

بدینوسیله لازم می دانم به پاس زحمات و راهنماییهای بی دریغ استاد راهنمایم جناب آقای دکتر مجتبی مقصودی، در جهت به انجام رساندن پایان نامه حاضر کمال تشکر را داشته باشم، بی شک بدون نظرات سازنده و راهنماییهای دلسوزانه آن بزرگوار تحقق چنین امری ممکن نبود. همچنین از زحمات بی شائبه سرکار خانم دکتر زهره بالازاده که مشاوره این پایان نامه را بر عهده داشتند و راهنماییهای ارزنده ای به بنده نموده اند، تشکر و قدردانی می نمایم. از سرکار خانم دکتر ملک تاج خسروی که زحمت داوری این پایان نامه را به عهده گرفته اند کمال تشکر و قدردانی را می نمایم بی شک نظرات و راهنماییهای ارزنده ایشان در جهت تکمیل و بهبود این پایان نامه مثمر ثمر بوده است.

تعهدنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب ساحره غله دار دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد به شماره دانشجویی ۸۸۰۸۳۴۰۸۷۰۰ در رشته علوم سیاسی که در تاریخ ۹۰/۱۱/۱۲ از پایان نامه خود تحت عنوان وضعیت سیاسی - اجتماعی زنان پس از سقوط طالبان با کسب نمره و درجه دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

- ۱- این پایان نامه حاصل تحقیق را پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.
- ۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- ۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
- ۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضاء:

بسمه تعالی

در تاریخ ۹۰/۱۱/۱۲

ساحره غله دار دانشجوی کارشناسی ارشد علوم سیاسی از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره به
حروف و با درجه مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۱

فصل اول: کلیات طرح

۱-۱- بیان مسئله.....	۴
۲-۱- هدفهای تحقیق.....	۵
۳-۱- اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن.....	۶
۴-۱- سؤالات و فرضیه های تحقیق.....	۶
- سؤالات تحقیق.....	۶
- فرضیه های تحقیق.....	۷
۵-۱- پیشینه تحقیق.....	۷
۶-۱- تعریف متغیرها و مفاهیم کلیدی.....	۱۰
۷-۱- متغیرهای تحقیق.....	۱۱
۸-۱- روش تحقیق و شیوه جمع آوری اطلاعات.....	۱۱
۹-۱- قلمرو تحقیق.....	۱۲
۱۰-۱- موانع و نوآوری های تحقیق.....	۱۲
۱۱-۱- سازمان دهی تحقیق.....	۱۳

فصل دوم : بررسی نظری

۲-۱- نظریات مطرح در ارتباط با نقش و جایگاه زن در جوامع مختلف.....	۱۵
۲-۱-۱- نقش و جایگاه زن در جوامع غربی.....	۱۶
۲-۱-۲- نقش و جایگاه زن در جوامع اسلامی.....	۱۸
۲-۲- بررسی نظریه مشارکت.....	۲۲
۲-۲-۱- مشارکت اجتماعی.....	۲۳
الف - مفهوم مشارکت اجتماعی.....	۲۳
ب - تعریف مشارکت اجتماعی.....	۲۴

۲۵	پ - پیشینه مشارکت اجتماعی.....
۲۵	۲-۲-۲ مشارکت سیاسی.....
۲۵	الف - مفهوم مشارکت سیاسی.....
۲۶	ب - تعریف مشارکت سیاسی.....
۲۷	پ - پیشینه مشارکت سیاسی.....
۲۷	ت - مراحل مشارکت سیاسی بر اساس مدل ساختار گرایی.....
۲۹	۲-۲-۳ عوامل مؤثر بر مشارکت سیاسی - اجتماعی زنان.....
۳۲	۲-۲-۴ مشارکت به عنوان وسیله یا هدف.....

فصل سوم : محیط شناسی جغرافیایی، سیاسی و تاریخی افغانستان

۳۵	۳-۱-۱ محیط شناسی جغرافیای.....
۳۵	۳-۱-۱-۱ جغرافیای طبیعی.....
۳۶	۳-۱-۱-۲ جغرافیای انسانی.....
۳۶	الف - جمعیت.....
۳۹	ب - اقوام.....
۴۲	پ - زبان.....
۴۳	ت - سواد.....
۴۷	ث - مذهب.....
۴۹	۳-۲-۱ محیط شناسی سیاسی.....
۵۰	الف - ساختار دولت و تحولات آن.....
۵۴	ب - سیستم حکومتی.....
۵۴	پ - نظام قانونی.....
۵۴	ت - قوه مجریه.....
۵۵	ث - قوه قانون گذاری.....
۵۶	ج - محکمه عالی دادگاه عالی.....
۵۶	چ - ارتش.....
۵۶	۳-۳-۱ محیط شناسی تاریخی.....

- ۳-۳-۱- وضعیت سیاسی - اجتماعی زنان در دوران عبدالرحمن خان..... ۵۸
- ۳-۳-۲- وضعیت سیاسی - اجتماعی زنان در دوران حبيب الله..... ۶۰
- ۳-۳-۳- وضعیت سیاسی - اجتماعی زنان در دوران امان الله خان..... ۶۲
- ۳-۳-۴- وضعیت سیاسی - اجتماعی زنان در دوران بچه سقا..... ۶۶
- ۳-۳-۴- وضعیت سیاسی - اجتماعی زنان در دوران محمد نادر شاه..... ۶۷
- ۳-۳-۵- وضعیت سیاسی - اجتماعی زنان در دوران ظاهر شاه..... ۶۸
- ۳-۳-۶- وضعیت سیاسی - اجتماعی زنان در دوران داود خان..... ۶۹
- ۳-۳-۷- وضعیت سیاسی - اجتماعی زنان در دوران حکومت کمونیستی..... ۷۴
- ۳-۳-۸- وضعیت سیاسی - اجتماعی زنان در دوران حکومت مجاهدین..... ۷۸

فصل چهارم : وضعیت سیاسی - اجتماعی زنان افغانستان در عصر طالبان

- ۴-۱- اساس ایدئولوژی جنبش طالبان در خصوص زنان..... ۸۲
- ۴-۲- عوامل تأثیر گذار بر مشارکت سیاسی - اجتماعی زنان افغان در عصر طالبان..... ۸۳
- ۴-۲-۱- وضعیت اجتماعی زنان افغانستان در سطح کلان ۸۴
- ۴-۲-۲- وضعیت اجتماعی زنان افغانستان در سطح خرد..... ۸۶
- ۴-۲-۲-۱- پوشش زنان ۸۷
- ۴-۲-۲-۲- محدود نمودن آزادی زنان ۸۹
- ۴-۲-۲-۳- محدودیت های تحصیلی زنان ۹۰
- ۴-۲-۲-۴- اعمال خشونت نسبت به زنان..... ۹۴
- ۴-۲-۲-۵- ازدواج زنان در عصر طالبان ۹۷
- ۴-۲-۲-۶- ممنوعیت اشتغال زنان و عوارض آن در عصر طالبان..... ۹۷
- ۴-۱-۲-۷- بهداشت زنان در عصر طالبان..... ۹۹
- ۴-۳- وضعیت سیاسی زنان افغانستان در عصر طالبان..... ۱۰۲

فصل پنجم : وضعیت سیاسی - اجتماعی زنان افغانستان پس از سقوط طالبان

- ۵-۱- وضعیت اجتماعی زنان افغانستان در دوره پس از سقوط طالبان..... ۱۰۵

- ۱-۵-۱- تشکیل دولت جدید و حضور زنان در شکل گیری آن..... ۱۰۵
- ۱-۵-۲- طرح مشارکت زنان در موافقتنامه بن ۱۰۶
- ۱-۵-۳- جایگاه اجتماعی زنان در قانون اساسی جدید ۱۰۷
- ۱-۵-۴- وضعیت آموزش زنان ۱۰۸
- ۱-۵-۵- بهداشت ۱۱۲
- ۱-۵-۶- وضعیت اشتغال زنان..... ۱۱۴
- ۵-۱-۷- دسترسی به عدالت..... ۱۱۶
- ۵-۱-۸- ازدواج زنان ۱۱۷
- ۵-۱-۹- خشونت ۱۱۹
- ۵-۱-۱۰- آزادی زنان ۱۲۰
- ۵-۲-۱- وضعیت سیاسی زنان..... ۱۲۱
- ۵-۲-۱- جایگاه سیاسی زنان در قانون اساسی جدید..... ۱۲۱
- ۵-۲-۲- نقش زنان در لویه جرگه اضطراری ۱۲۲
- ۵-۲-۳- نقش زنان در لویه جرگه قانون اساسی ۱۲۳
- ۵-۲-۴- زنان و پارلمان..... ۱۲۴
- ۵-۲-۵- زنان در کابینه و پست های سیاسی ۱۲۶
- ۵-۲-۶- زنان و مردان در خدمات دولتی ۱۲۷
- ۵-۳-۱- نهادها و تشکیلات حمایت از زنان..... ۱۲۸
- ۵-۳-۲- شبکه زنان ۱۲۸
- ۵-۳-۳- وزارت امور زنان..... ۱۲۸
- ۵-۳-۳- کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان ۱۳۱
- ۵-۳-۳-۱- نقش کمیسیون مستقل حقوق بشر..... ۱۳۲
- ۵-۳-۳-۲- ساختار تشکیلاتی کمیسیون ۱۳۳
- ۵-۳-۳-۳- اقدامات کمیسیون مستقل حقوق بشر..... ۱۳۴
- ۵-۳-۴- کنوانسیون محو اشکال تبعیض علیه زنان..... ۱۳۸
- ۵-۳-۴-۱- تاریخچه کنوانسیون محو اشکال تبعیض علیه زنان..... ۱۳۸
- ۵-۳-۴-۲- ساختار تشکیلاتی کمیسیون محو اشکال تبعیض علیه زنان..... ۱۳۹

- ۵-۳-۴-۳- نقش کنوانسیون رفع همه اشکال تبعیض علیه زنان ۱۳۹
- ۵-۳-۵- یونیفم (UNIFEM) ۱۴۱
- ۵-۳-۶- مؤسسه ودان ۱۴۲
- ۵-۳-۷- کمیسیون محو خشونت علیه زنان ۱۴۲
- ۵-۳-۸- اعلامیه رفع خشونت علیه زنان ۱۴۲
- ۵-۳-۹- شبکه جامعه مدنی و حقوق بشر ۱۴۵
- ۵-۳-۹-۱- ساختار شبکه جامعه مدنی و حقوق بشر ۱۴۵
- ۵-۳-۹-۲- وظایف و فعالیت های نهاد جامعه مدنی و حقوق بشر افغانستان ۱۴۷
- ۵-۳-۱۰- نهاد تحقیقاتی حقوق زنان و اطفال ۱۴۹
- جمع بندی ، نتیجه گیری ۱۵۱
- منابع ۱۶۴

فهرست جداول

- جدول ۱: نشان دهنده ی میزان موجودیت زنان عضو در پارلمان در سال ۲۰۰۷..... ۱۲۵
- جدول ۲: میزان زنان و مردان نامزد در انتخابات ملی سال ۲۰۰۵ میلادی..... ۱۲۶

به طور کلی مشارکت سیاسی- اجتماعی زنان از مباحث مهم در کشورهای در حال توسعه است. زنان می توانند به منزله نیروی فعال، تأثیر به سزایی در سیستم اجتماعی و سیاسی داشته و بخشی از خلأ نیروهای اجتماعی در کشورهای توسعه نیافته را پر کند. مشارکت سیاسی زنان در افغانستان از مسائل مهم پس از سقوط طالبان است. مشارکت سیاسی در فرایند توسعه و در کشورهای مهمی پیدا می کند که در حال گذار به دموکراسی هستند. دلیل اهمیت نیروهای اجتماعی در این کشورها عبارتست از اینکه نظام سیاسی، تمام نیروها را در جهت رشد دموکراسی بسیج می کند تا بتواند از این نیروها بهره برداری مثبت نماید. افغانستان به منزله یک کشور نوپا، نیازمند نیروهای اجتماعی فعال است تا بتواند در جهت دموکراسی گامهایی را بردارد. اگرچه نظام سیاسی جدید در افغانستان گامهایی نمادین در جهت مشق دموکراسی برداشته است. اما تا رسیدن به دموکراسی راهی بس سخت و طولانی در پیش دارد. پس از تصویب قانون اساسی و انتخابات ریاست جمهوری در افغانستان، در راستای استقرار نظام مردم سالار و مشارکت سیاسی زنان، تلاش هایی صورت گرفته است. نظام جدید افغانستان که در کنفرانس بن پایه گذاری شد. برای استقرار و ثبات با چالش های زیادی مواجه بوده است. زیرا تجربه گذشته نشان داده که زنان در افغانستان از نیروهای تأثیر گذار بوده و عدم توجه به جامعه زنان و مسائل آن ها، چالشهای مهمی را برای نظام های سیاسی مختلف به وجود آورده است. دولت جدید برای استفاده صحیح از نیروهای اجتماعی و از جمله زنان، نیازمند برنامه ریزی دقیق و حساب شده است تا این نیروها، دولت را در راه رسیدن به دموکراسی واقعی یاری کنند. علی رغم حضور زنان افغانستان در جبهه های نبرد علیه متجاوزین یا کمک رسانی در پشت جبهه ها، در نظام حقوقی افغانستان در طول تاریخ کمترین مصوبات قانونی در مورد زنان وجود داشته است.

سیاست های خشن و غیر انسانی طالبان نسبت به زنان، دوره بسیار طاقت فرسایی را برای زنان ایجاد کرده بود که در نتیجه، فعالیت های زنان محدود شده و آنان در چهاردیواری خانه محصور بودند. زنان در این دوره آسیب های فراوانی دیده و روند مهاجرت آنان نیز به شدت افزایش یافت. به دنبال حوادث ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ و حمله آمریکا به افغانستان که منجر به سقوط طالبان گردید تلاش هایی برای تحکیم صلح در افغانستان توسط سازمان ملل صورت گرفت. از آن جمله می توان به برگزاری کنفرانس بن اشاره کرد که نقطه عطفی در تاریخ افغانستان گردید.

پس از ۱۱ سپتامبر سال ۲۰۰۱ و روی کار آمدن نظام سیاسی جدید در افغانستان، فضای باز و مناسبی برای حضور زنان در عرصه های مختلف شکل گرفت. قوانینی به حمایت از حقوق زنان، حتی به صورت تبعیض مثبت به نفع زنان، تصویب شد. این پژوهش درصداست تا روند بهبود وضعیت، حضور و مشارکت زنان افغانستان را به خصوص در عرصه سیاسی- اجتماعی در دوره پس از طالبان در مقایسه با دوره طالبان نشان دهد. قوانینی که در دوره پس از طالبان تصویب شده است، از جمله قانون اساسی جدید، بر حقوق برابر تمام شهروندان خصوصاً حمایت از زنان تأکید دارد اما مسأله این است که آیا با وضع این قوانین وضعیت سیاسی - اجتماعی زنان به خصوص مشارکت سیاسی - اجتماعی آن ها بهبود یافته است یا نه .

فصل اول

طرح تحقیق

۱-۱- بیان مسئله

وضعیت سیاسی- اجتماعی زنان افغانستان و بحث (حقوق سیاسی - اجتماعی) آنان در عصر حاضر یکی از مهمترین مباحث روز در مجامع داخلی و در مواردی بین المللی است. با مطالعه در وضعیت زنان در ادوار مختلف چنین بر می آید که آنان با وجود مجاهدتها و کوششهای فراوان جهت احیای حقوق و دخالت بر سرنوشت خویش همواره در حاشیه جامعه قرار داشته اند.

افغانستان به عنوان همسایه جمهوری اسلامی ایران سالهاست که درگیر جنگ و خونریزی است و از سوی دیگر به دلیل موقعیت استراتژیکی خود همواره صحنه رقابت ابرقدرتها و یا کشورهای منطقه ای بوده است. ساختار جمعیتی گوناگون و چند پارگی قومی، مذهبی و زبانی در افغانستان نقش بنیادی در تعیین چگونگی ساختار قدرت و دامنه نفوذ بازیگران داخلی و خارجی دارد. همسایگی با افغانستان به عنوان مهمترین متغیر در روابط با کشورمان و اینکه اطلاعات مستند و دقیق در مورد وضعیت سیاسی - اجتماعی زنان افغان انتشار نیافته است موجب گردید که در این تحقیق به وضعیت سیاسی- اجتماعی زنان افغانستان پس از سقوط طالبان پرداخته شود.

پیامد اصلاحات رادیکال رژیم کمونیستی و به دنبال آن ناکامی مجاهدین در اداره کشور و برقراری صلح و امنیت و حفظ شخصیت زنان باعث شد که بار دیگر زنان افغان در موقعیتی زیانبار و آسیب پذیر قرار بگیرند. سیاست های طالبان، چه بخاطر گرایشهای مردسالارانه شان و یا به دلیل حساب گریهای سیاسی، زنان را از همان دستاورد اندک هم که به دنبال یک مبارزه طولانی و پر آشوب به دست آورده بودند، محروم کرد.

طالبان از همان آغاز ورود به شهر کابل در سپتامبر ۱۹۹۶ شروع به صدور فرامین متعصبانه ای کردند که فقط با برداشت منحصر به فرد آنها از اسلام قابل توجیه بود. اکنون حفظ «شخصیت» زن دل مشغولی و نگرانی اصلی آنها شده بود. به زنان دستور داده شد در خانه بمانند و تحصیل، اشتغال به کار، مراجعه به بیمارستان و حتی استفاده از حمام عمومی برایشان ممنوع گردید. آنها باید سر تا پای خود را در «برقع» یا «چادری» (پوششی خیمه مانند که تمام بدن را می پوشاند و تنها جلو چشم سوراخ هایی مشبک برای دیدن در آن تعبیه شده است) و فقط همراه یکی از بستگان مرد خود می توانستند از خانه خارج شوند.

بعد از سقوط پنج ساله حکومت طالبان اواخر سال ۲۰۰۱ میلادی تلاش‌های زیادی برای بهبود وضعیت زنان صورت گرفت.

با وجود سالهای بسیاری از نگرانی در مورد وضعیت زنان افغانستان، در حال حاضر با توجه به شرایط شدید فاجعه، خشونت سیاسی و تخریب در افغانستان، وضعیت زنان و دختران افغان بصورتی پایدار و محکم کانون توجه جهانی قرار گرفته است. برای اولین بار در خارج از محیط سازمان ملل متحد و جامعه بین‌المللی نگرانیهای وجود دارد، از بانوان تراز اول مجالس دنیا تا هنرمندان و ستاره‌های رسانه‌ای و سازمانهای غیردولتی، همه خواستار به رسمیت شناختن کامل حقوق زنان و دختران در افغانستان هستند.

بعد از استقرار دولت جدید تلاش‌های مثبتی در جهت استقرار دموکراسی و برقراری عدالت اجتماعی و توسعه حقوق زنان و رفع مشکلات قانونی آنان صورت گرفته است. دولت و ارگان‌های دولتی به کمک سازمان ملل متحد جهت سهیم ساختن زنان در عرصه‌های سیاسی، اجتماعی - اقتصادی و فرهنگی بسیج شده‌اند و اقداماتی را نیز انجام داده‌اند.

۱-۲- هدفهای تحقیق

- برای تمرکز و برجسته کردن وضع اسفناک زنان در افغانستان پس از طالبان، به عنوان موضوعی که در رسانه‌های بین‌المللی پس از سقوط طالبان از آن غفلت شده است.

- برای تحقیق و ارزیابی تغییر در زندگی زنان در افغانستان پس از سقوط رژیم طالبان و برای اندازه‌گیری این تغییر در مقابل تعهد و وعده‌های ایالات متحده و متحدان آن پس از تهاجم به افغانستان.

- برای تشخیص محاسن و معایب خاص در رویکرد پرداختن به مسائل زنان در افغانستان از سوی جامعه بین‌المللی و دولت، از طریق ارزیابی انتقادی در پرتو داده‌های جمع‌آوری شده.

- برای ارائه پیشنهاداتی به منظور تغییرات همراه با راه‌های برای مشکلات شناسایی شده در جهت بهبود وضعیت سیاسی - اجتماعی زنان در افغانستان.

۱-۳- اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن

- به عنوان یک زن و پژوهشگر علاقمند به حقوق زنان به مطالعه و تحقیق در آن می‌پردازم.

- فهمیدن بهتر و بیشتر اوضاع سیاسی - اجتماعی زنان افغانستان است با توجه به اینکه افغانستان در طول تاریخ جزئی از کشور ما بوده و حال که به عنوان کشوری مسلمان و همسایه با ما دارای اشتراکات تاریخی، فرهنگی، مذهبی می‌باشد.

- تأثیر خواسته و ناخواسته، هرگونه تغییری در وضعیت زنان افغانستان بر جامعه زنان ایران.

۱-۴- سؤالات و فرضیه‌های تحقیق

سؤال اصلی

وضعیت سیاسی - اجتماعی زنان افغانستان پس از سقوط طالبان چه تغییراتی نموده و در حال حاضر از چه وضعیتی برخوردار می‌باشند؟

سؤالات فرعی

- در دوران حکومت طالبان وضعیت سیاسی - اجتماعی زنان افغان چگونه بوده است؟

- وضعیت سیاسی - اجتماعی زنان افغان در دوران معاصر با چه دیدگاه‌هایی قابل بررسی است؟

- جامعه بین المللی به ویژه دولتهای غربی چه اقداماتی برای حفظ، تأمین و ارتقاء وضعیت سیاسی- اجتماعی زنان افغان انجام داده اند؟

- زنان افغان در دوران معاصر چه تلاش هایی برای بهبود وضعیت سیاسی - اجتماعی خود نموده اند؟

فرضیه تحقیق

وضعیت سیاسی- اجتماعی زنان افغانستان اگر چه پس از سقوط طالبان به لحاظ حقوقی و مشارکت در عرصه های سیاسی و اجتماعی (از جمله ساختار دولت، فعالیت حزبی، مطبوعاتی و نهادهای مدنی و برخورداری از آزادی های اجتماعی و آموزش عمومی و بهداشتی) بهبود یافته ولی همچنان مواجه با برخی موانع ساختاری و فرهنگی است.

۱-۵- پیشینه تحقیق

در متون و منابع موجودی که محققان داخلی و خارجی در گذشته و حال، درباره افغانستان تدوین کرده اند، مطالعه و پژوهش جدی و روشمندی، درباره وضعیت سیاسی- اجتماعی زنان افغانستان صورت نگرفته است. اما پژوهشهای با عنوان:

- مهمترین چالش های حقوقی زنان در افغانستان: آموزش، خشونت و ازدواج. در تحقیق حاضر سعی شده است به محرومیت ها و مشکلات زنان افغانستان در این موارد پرداخته شود. در این تحقیق علاوه بر برشماری این مشکلات و چالش ها به اقدامات دولت افغانستان و نهادهای بین المللی در خصوص حمایت و تحکیم حقوق زنان و مبارزه با این چالشها اشاره شده است. بنابراین سعی شده تا حدودی در بررسی وضعیت اجتماعی زنان از بخش آموزش، خشونت، ازدواج و همچنین از بخش اقدامات دولت و نهاد های بین المللی در خصوص حمایت از زنان که با توجه به تطابق موضوعی، در پژوهش حاضر بیشترین استفاده از آن شده است.

- توسعه شهری و چالشهای اجتماعی اشتغال زنان در شهر کابل. این تحقیق، نخست نگاهی دارد به وضعیتمعومی زنان شاغل، با استفاده از یافته های منطقهیی، عوامل بازدارنده و چالش های ارتقای وضعیت اشتغال زنان در ادارات دولتی و غیردولتی شهر کابل، و در پایان این رساله پیشنهادهایی جهت رفعمشکلات اشتغال زنان ارائه گردیده است. از این رساله نیز جهت بررسی وضعیت اجتماعی زنان در رابطه با بحث اشتغال استفاده شده است.

- نقش نهادهای ملی حقوق بشر در ارتقاء و حمایت از حقوق بشر با تاکید بر کمیسیون حقوق بشر افغانستان. این پژوهش در یک مقدمه، دو بخش و چهار فصل سامان یافته است. در بخش اول آن مهمترین نهادها و سازگار جهانی و منطقه ای حقوق بشر و چپستی و چرایی نهاد ملی حقوق بشر مورد بحث و بررسی قرار گرفته. و در بخش دوم ضرورت نهاد ملی حقوق بشر در افغانستان، پیشینه حقوق بشر در افغانستان، وظایف، نقش و عملکرد کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان از جمله در زمینه تدوین و تصویب قانون اساسی جدید کشور، بهبود وضعیت حقوق کودکان، زنان، طرح و پیشبرد پروسه عدالت انتقالی به طور مفصل مورد بررسی قرار گرفته و نقش موثر کمیسیون در این زمینه ها تبیینگر دیده است. و از این پایان نامه نیز تا حدودی برای بررسی وضعیت سیاسی زنان استفاده شده است.

- " کتاب افغانستان- طالبان و سیاستهای جهانی" اثر عبدالغفار محقق از جمله کتابهایی است که به برخی از مسائل افغانستان از جمله روابط خارجی و سیاست داخلی می پردازد. از بخش سوم این کتاب که مقاله زنان افغان تحت حکومت طالبان نوشته نانسی هاچ دوپری است. بیشترین استفاده در این تحقیق شده است .

- کتاب "جریان پر شتاب طالبان" اثر محمد هاشم، عصمت الهی ... [و دیگران] یکی از کتابهای قابل توجه در خصوص مسائل افغانستان است. این کتاب شامل چهار فصل است. فصل سوم این کتاب عملکرد طالبان را مورد بررسی قرار داده است که نقض حقوق زنان به وسیله طالبان را نیز در بر می گیرد. فصل چهارم روابط سیاسی طالبان با کشور های همسایه را مورد ارزیابی قرار می دهد. فصل سوم این کتاب که در مورد نقض حقوق زنان است در این تحقیق بکار گرفته شده است.

- کتاب "افغانستان و ظهور طالبان" اثر حسام الدین امامی از هفت فصل تشکیل شده که فصل اول نگاهی به گذشته افغانستان است و در فصل دوم احزاب و گروههای سیاسی بررسی شده و در فصل سوم به بررسی پیدایش و رشد

طالبان پرداخته شده است و در فصل چهارم هدف ها و مطامع اقتصادی مورد بررسی قرار داده است و فصل پنجم و ششم به ترتیب عوامل بین المللی پیدایش طالبان و کارنامه سیاه طالبان را مورد بررسی قرار داده است. که فصل ششم اطلاعات بسیاری در خصوص برخورد طالبان با زنان را در بر می گیرد. و در فصل هفتم نگاهی سریع به تاریخ افغانستان دارد.

- کتاب "طالبان: جنگ، مذهب و نظام جدید در افغانستان" اثر کاظم فیروزمند از هشت فصل تشکیل شده است. کتاب با اشاره به ویژگی های ژئوپولیتیک افغانستان، ترکیب قومی، دینی و زبانی آن، ماهیت اقتصاد آن، پیچیدگی های فرهنگ و تاریخ آن شروع می شود و در فصل سوم به بررسی و ملاحظه جنبش مجاهدین و جلوه ی آن در حین حکومت و نیز در خارج از آن می پردازد. فصل چهارم بررسی منشأ طالبان و ماهیت رهبری آن است و به رویدادهای شگرفی که به تسخیر کابل به دست طالبان انجامید و برخورد طالبان با مردمان مختلف تحت حکومتشان را بررسی می کند فصل پنجم تا هفتم اعتقادات طالبان شرح داده شده است و در فصل هشتم سیاست های طالبان درباره جنسیت است. فصل آخر این کتاب در رابطه با زنان افغانستان است که با توجه به تطابق موضوعی، در پژوهش حاضر بیشترین استفاده از آن شده است.

- کتاب "افغانستان" اثر فاطمه شاداب است. این کتاب شامل هفت فصل است. فصل اول ساختار کشور را مورد بررسی قرار داده است. فصل دوم گذرگاه امپراتوریا را بحث نموده است و فصل سوم زیر رگبار تاریخ جهان را بررسی نموده است فصل چهارم ظهور و سقوط طالبان را بررسی کرده است و فصل پنجم زندگی در افغانستان امروز و فصل ششم گذرگاه فرهنگ و هنر را بررسی کرده است. و در فصل آخر رودرروی آینده: چالش های معاصر را مورد بحث قرار داده است. از آنجایی که، تحقیق حاضر وضعیت سیاسی اجتماعی زنان افغانستان پس از سقوط طالبان است. از فصل پنجم این کتاب که در مورد زندگی در افغانستان امروز است و فصل آخر که چالش های معاصر را مورد بررسی قرار می دهد در این پایان نامه شده است.